

Šarka slivky (Plum pox virus)

Plum pox virus (PPV), známy pod názvom šarka slivky je ochorenie **rozšírené pravdepodobne na celom svete**. Prvý výskyt bol zaznamenaný v Bulharsku, odkiaľ sa rozšíril do väčšiny európskych štátov. Vírus spôsobuje **významné hospodárske straty**, ktoré sú spôsobené nielen **predčasným opadom plodov** (niekedy 40 – 100 %) alebo **znížením úrody** plodov, ale vplýva aj na ich **veľkosť a kvalitu**. Plody sú **bez chuti, nie sú vhodné na sušenie, konzervovanie** a ani na **prípravu destilátov**. Šarka slivky vplýva aj na zdravotný stav infikovaných hostiteľských rastlín, spôsobuje ich **predčasné odumieranie**. Na základe vedeckých výskumov sa zistilo, že existuje viacero odlišných podskupín Plum pox virus. Rozdiel je v modeli šírenia voškami a intenzitou príznakov medzi rôzne náchylnými hostiteľskými druhmi.

Hostiteľskými rastlinami šarky sú všetky druhy kôstkovín z čeľade *Rosaceae*, predovšetkým **marhule, broskyne a slivky**. Hospodársky menej významné sú infekcie divých, okrasných a burinných druhov rastlín, ktoré však môžu predstavovať zdroj infekcie pre ovocné druhy kôstkovín.

Príznaky šarky slivky sú pozorované zvyčajne **na všetkých častiach rastlín**, teda na kvetoch, plodoch, kôre, najčastejšie na listoch a pri niektorých odrodách môžu byť viditeľné príznaky aj na plodoch. Typickým príznakom prítomnosti Plum pox virus je tvorba **svetlozelených až žltozelených škvŕn** v tvare krúžkov, prstencov alebo pásikov. Tieto prejavy možno pozorovať **skoro na jar** na prvých listoch. V lete môžu byť príznaky ťažšie rozpoznateľné. Symptómy sú najvýraznejšie na listoch tvoriacich sa na výhonkoch vyrastajúcich priamo z koreňov. Plody napadnutých stromov predčasne dozrievajú a opadávajú. Dužina plodu pod škvŕnami je nekrotická, gumovitá, s červeným sfarbením. Plody sú zároveň menšie, žilnaté, s nižším obsahom cukrov a zvýšeným obsahom kyselín. Ochorenie môže prebiehať aj skryto, teda v latentnej forme, kedy nie sú viditeľné príznaky (najčastejšie na ringlote, myrobaláne a trnke). V prípade tolerantných odrôd sliviek sa môžu príznaky objaviť iba na listoch, pričom plody zostávajú bez zmien.

Plum pox virus je prenášaný mechanicky, vrúbl'ovaním, očkovaním a semenom. K **prirodzenému prenosu** dochádza vďaka niektorých druhom **vošiek**, a to najmä voškou slivkovou, voškou slamihovou, voškou broskyňovou a voškou chmeľovou. Vošky vírus **prenášajú** svojim bodavo cicavým ústrojenstvom tzv. **neperzistentným spôsobom** (krátkodobý prenos bez toho, aby sa vírus v tele vošiek udržal).

Vírus sa v súčasnosti vyskytuje aj na území Slovenskej republiky. Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave vykonáva každoročne v množiteľských porastoch (v škôlkach) kontroly na zistenie prítomnosti tohto škodlivého organizmu. V prípade nájdenia vírusu nariaďuje opatrenia, ktoré pozostávajú z odstránenia a spálenia hostiteľských rastlín, nakoľko k **inaktivácii vírusu** dochádza až **pri teplote 66°C**. Po odstránení napadnutých rastlín je potrebná dezinfekcia použitého náradia. **Z ochranných opatrení** možno odporučiť používanie zdravotne nezávadného sadivového materiálu, používať odrody, ktoré majú zvýšenú odolnosť proti šarke slivky, pravidelná kontrola hostiteľských rastlín a skoré rozpoznanie s následnou identifikáciou ochorenia. Treba však dbať aj na insekticídne ošetrenie stromov proti voškám, ktoré sú potenciálnym zdrojom nákazy.

Obr. 1 – Plum pox virus

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1324.jpg>)

Obr. 2 – Plum pox virus

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1333.jpg>)

Obr. 3 – Plum pox virus

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1350.jpg>)

Obr. 4 – Plum pox virus

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/2652.jpg>)

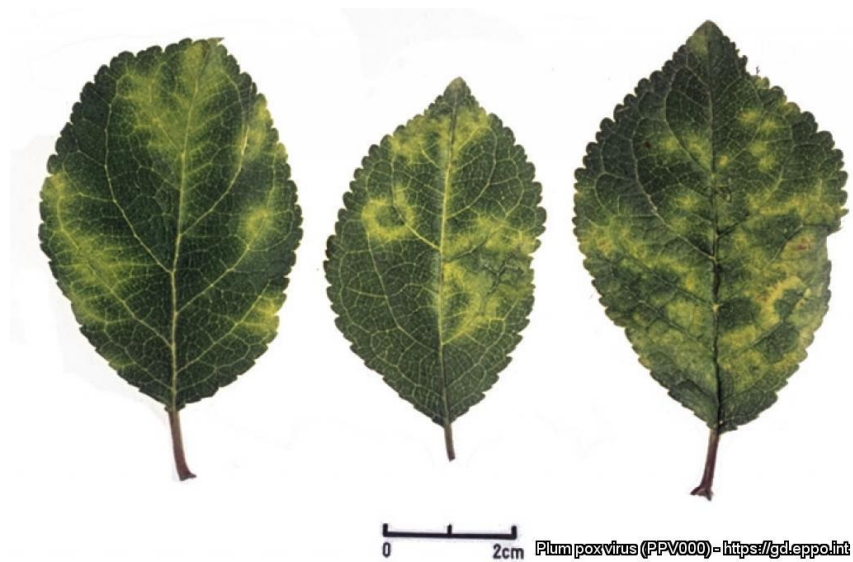
Obr. 5 – Príznaky na liste marhule

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1344.jpg>)

Obr. 6 – Príznaky na listoch broskyne

(<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1343.jpg>)

Obr. 7 – Príznaky na listoch slivky

<https://gd.eppo.int/media/data/taxon/P/PPV000/pics/1024x0/1339.jpg>

Ing. Ivana Horváthová
ÚKSÚP – OOR
12.7.2018